

بررسی کفایت آموزش اخلاق حرفه ای پرستاری در ایران در دوران تحصیل

مهسا شریفی نودهی

گروه پرستاری ، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

پرینیان زروانی

دانشجوی گروه پرستاری ، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

سمانه سادات رکنی

دانشجوی گروه پرستاری ، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

چکیده ی مقاله

مقدمه: برنامه‌های آموزش پرستاری در سطوح کارشناسی و تحصیلات تکمیلی در دانشکده ها ، واحد اخلاق حرفه‌ای را وارد برنامه خود کرده‌اند اما رویکرد بسیاری از آنها نسبت به محتوای درس و روش‌های تدریس متفاوت و مورد بحث است. مقالات تاکید دارند که آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرورش دانش و استدلال اخلاقی دانشجویان پرستاری موثر است و دانشگاه‌های علوم پزشکی در سطوح کارشناسی و بالاتر می‌توانند یکی از بهترین محیط‌های آموزشی برای تحقق این هدف باشند .

مواد و روش ها: این مطالعه از نوع مروری سیستماتیک می باشد و حدود ۱۵۰ مقاله بین سال های ۱۹۸۹ الی ۲۰۲۲ از پایگاه های مختلف مانند: Magiran, Sid, Science direct, Google scholar, Pubmed, Scopus با کلید واژه های آموزش اخلاق ، اخلاق حرفه ای ، پرستاری ، آموزش آکادمیک جستجو و انتخاب شد. معیار ورود شامل کلیه مقالاتی که به زبان انگلیسی یا فارسی منتشر شده ، محتوای آنها رویکردهای مختلف نظام آموزش اخلاق حرفه ای در دانشجویان پرستاری را بیان می کردند .

یافته ها: در جستجوی انجام شده با استراتژی مورد نظر ۲۶ مقاله مرتبط یافت شد که آموزش اخلاق حرفه ای را به صورت آکادمیک مورد بررسی قرار داده بودند. در بیشتر مطالعات صورت گرفته مشاهده گردید روش های سنتی تدریس مانند سخنرانی جهت آموزش مواجهه با دشواری های اخلاقی در بالین کارایی لازم را ندارد و روش هایی مانند ایفای نقش ، جستجوگری به شیوه ی محاکم قضایی ، سناریوهای بالینی و باید در طرح درس اساتید مدرس این واحد درسی گنجانده شود.

نتیجه گیری: اکتفا به روش های تدریس سنتی ، منجر به عدم کفایت تصمیم گیری های اخلاقی در موقعیت های بالینی خواهد شد . لذا توجه به طرح درس اساتید از نظر روش تدریس این درس بسیار با اهمیت است.

واژه های کلیدی:

آموزش اخلاق ، اخلاق حرفه ای ، پرستاری ، آموزش آکادمیک

مقدمه :

هدف از این مطالعه نظام آموزش اخلاقی در دانشکده های پرستاری ایران می باشد. واحد درسی اخلاق حرفه ای بعد از ۱۱ سال از سال ۱۳۹۳ مجدداً وارد برنامه ی آموزشی رشته ی پرستاری شد و دانشجویان در مقطع کارشناسی پرستاری این واحد درسی را به همراه یک کارگاه ۴ ساعته اخلاق حرفه ای می گذرانند. و در سایر مقاطع تحصیلی ارشد و PHD پرستاری نظریه های پرستاری مرتبط با اخلاق حرفه ای به دانشجو آموخته می شود. آموزش اخلاق حرفه ای مسئله ای بسیار ضروری در برنامه درسی پرستاری است. مواردی چون مواجهه پرستاران با موارد دشوار تصمیم گیری اخلاقی در بالین و تعاملات اجتماعی پرستاران در راستای ارائه مراقبت های موثر در به بیمار موجب شده است که پرستاران به کسب دانش و مهارت کافی در حوزه اخلاق حرفه ای نیازمند باشند (Ulrich CM, 2010). پرستاران در طول دوره ی آموزشی خود در دانشگاه و کار مستقل خود در بالین بیمار با موقعیت های زیادی روبرو می شوند که مستلزم تصمیم گیری اخلاقی است (Fray S, 1989). و این مسئله در حرفه ی پرستاری اهمیت بالایی دارد، زیرا پرستاران بیشترین ارتباط را با بیماران دارند (Borhani F et al, 2010). پرستاران برای هدایت اعمال بالینی خود نیازمند دانش اخلاقی هستند. در واقع عمل اخلاقی جزء حیاتی مراقبت های پرستاری می باشد و رشد شایستگی های اخلاقی برای پرستاران ضروری است (Chinn, 1999). PL & Kramer. لذا دانشجویان پرستاری که در آینده در مقام تصمیم گیری برای بیمار خواهند بود باید از استدلال اخلاقی مناسبی برخوردار باشند تا بتوانند به بیمار سود برسانند و این مستلزم آموزش های صحیح و با کفایت در دوران تحصیل آکادمیک حرفه پرستاری می باشد (Schorter K, 2002). مقالات تاکید دارند که آموزش اخلاق حرفه ای در پرورش دانش و استدلال اخلاقی پرستاران موثر است (Auvinen J et al, 2004) (Kim Y et al, 2004). دانشگاه های علوم پزشکی در سطوح کارشناسی می توانند یکی از بهترین محیط های آموزشی برای تحقق این هدف باشند (Loike, 2013). GD et al, 2013 مطالعات بسیاری نشان داده است صلاحیت اخلاقی دانشجویان در طول سال های تحصیل قابل تغییر است (Serodio A et al, 2016). بسیاری از این مقالات تاکید دارند که نارضایتی مددجو از کفایت اخلاقی حرفه ای پزشکان و پرستاران و همچنین نارضایتی خود پرستاران و پزشکان از رفتار حرفه ای همدیگر با میزان و کیفیت آموزشی که در دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد خود در این باره دریافت کرده اند در ارتباط است. این نتایج تاکید می کنند اگرچه سطح آموزشی پرستاران بر دانش و مهارت اخلاق حرفه ای آنها موثر است اما در همه سطوح آموزشی پرستاری محتوای آموزشی و روش های تدریس مولفه های بسیار موثرتری هستند (Dink L, 2015). در ایران برنامه های آموزش پرستاری در سطوح کارشناسی و تحصیلات تکمیلی واحد اخلاق حرفه ای را وارد برنامه خود کرده اند اما رویکرد بسیاری از آنها نسبت به محتوای درس و روش های تدریس بسیار متفاوت بوده و به صورت مداوم مورد بحث است (Gorgulu RS, 2007) (Robb A et al, 2005). برای مثال شواهدی وجود دارد که نشان می دهد روش های سنتی آموزش مانند سخنرانی و سمینار برای افزایش آگاهی و دانش در این زمینه کافی هستند اما نمی توانند در مورد تغییر نگرش و عملکرد افراد به همان اندازه موثر باشند (Robb A et al, 2005). اگرچه مطالعات کمی در این زمینه وجود دارد اما گزارش هایی وجود دارد که نشان می دهد روش های آموزش فعال یادگیری در افزایش مهارت های اخلاقی مانند ارتباط و استدلال اخلاقی بسیار موثر است (Nestel D. Tierney T, 2002). (Kneebone R et al, 2007). در ایران نیز آنچه در حال حاضر در عمل مشاهده می شود تردید جدی در مورد صلاحیت های اخلاق حرفه ای پرستاران است که هم از خارج سیستم سلامت و هم از درون سیستم ابراز می شود (Borhani, 2009). F, 1389. سوی دیگر تحقیقات در مورد اخلاق و ارزش های حرفه ای در دانشجویان و پرستاران کم است اگرچه یادگیری اخلاق حرفه ای پرستاری مورد تاکید است اما معمولاً در دانشجویان پرستاری یا پرستاران اندازه گیری نمی شود و در مجموع پرستاران دانشجویان رشته پرستاری اصول بالینی مراقبت از بیمار را مهمتر از رعایت اخلاق حرفه ای می دانند (Clark. D.K, 2009). دانشجویان فارغ التحصیل از نحوه ی تدریس و محتوای درسی واحد اخلاق حرفه ای رضایت چندانی ندارند (Dibaiee, 2009). A. بنابراین، مطالعه حاضر با هدف بررسی کفایت آموزش اخلاقی در دانشکده های پرستاری ایران و بیان ضرورت روش تدریس این واحد صورت گرفت.

روش تحقیق :

این مقاله از نوع مروری سیستماتیک می باشد که در این مطالعه تعداد ۱۵۰ مقاله در سال های ۲۰۰۴ تا ۲۰۲۲ از طریق جستجو در پایگاه های اینترنتی مختلف: science direct, magiran, SID, pubmed, scopus, google scholar انتخاب شدند. برای پیدا

کردن مقالات از پایگاه های فارسی SID, magiran از واژگان کلیدی آموزش اخلاق ، اخلاق حرفه ای ، پرستاری، آموزش آکادمیک و در پایگاه های لاتین از کلمات ethics education , professional ethics , nursing, academic education استفاده گردید.

معیار ورود به مطالعه شامل آن دسته از مقالاتی بود که به زبان انگلیسی و یا فارسی منتشر شده است و محتوای آنها روش های آموزش اخلاق حرفه ای دانشجویان پرستاری در ایران را بررسی می کرد . معیار خروج از مطالعه شامل مطالعاتی بودند که به بررسی آموزش اخلاق حرفه ای به صورت غیرآکادمیک پرداخته بودند . به این ترتیب ۲۶ مقاله به طور کامل بررسی گردید.

یافته ها :

در جستجوی انجام شده با استراتژی مورد نظر ۲۶ مقاله مرتبط یافت شد که آموزش اخلاق حرفه ای را به صورت آکادمیک مورد بررسی قرار داده بودند. سنجری در سال ۲۰۱۲ در مطالعه ای با عنوان کدهای اخلاق حرفه ای در ایران بیان می کند : رشته ی پرستاری و اخلاق حرفه ای این رشته تابع تخصص های پزشکی بوده اند و وجود اخلاق پرستاری به عنوان موضوع مستقل مورد عنایت چندانی واقع نشده است و این در حالی است که ۱۱ درصد از پرستاران هر روز و ۳۶ درصد هر چند روز یکبار با چالش ها و مشکلات اخلاقی روبرو هستند (sangari M , 2012) . در بیشتر مطالعات صورت گرفته مشاهده گردید روش های سنتی تدریس مانند سخنرانی جهت آموزش مواجهه با دشواری های اخلاقی در بالین کارایی لازم را ندارد و روش هایی مانند ایفای نقش ، جستجوگری به شیوه ی محاکم قضایی ، سناریوهای بالینی ، مراقبت معنوی و باید در طرح درس اساتید مدرس این واحد درسی گنجانده شود.

در یک مطالعه توصیفی پیمایشی که توسط احمدیان و رحیم زاده در سال ۲۰۱۹ با عنوان انعکاس اخلاق حرفه ای در برنامه ی درسی رشته پرستاری انجام شد ، ۱۵۰ دانشجوی مقطع کارشناسی رشته ی پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز توسط پرسشنامه ی محقق ساخته از نظر مولفه های اخلاق حرفه ای در برنامه ی درسی کارشناسی پرستاری مانند مسئولیت پذیری ، احترام به دیگران ، وفاداری و عدالت و مورد ارزیابی قرار گرفتند و یافته نشان داد دانشجویانی که در این پژوهش مشارکت داشتند معتقد بودند آموزش اخلاق حرفه ای به صورت برنامه ی درسی تیئوریک در محیط های بالینی قابلیت اجرا ندارد . (asadian S & rahimzadeh V 2019).

جلیلی و همکاران در سال ۲۰۲۰ در مطالعه ای مداخله ای با عنوان تاثیر آموزش معنویت بر حساسیت اخلاقی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان که با مشارکت ۶۰ دانشجوی پرستاری انجام شد به این نتیجه رسیدند که اثربخشی مداخله ی مراقبت معنوی بر بهبود حساسیت اخلاقی دانشجویان مثبت بوده است و می توان از آموزش های معنوی در کنار طرح درس بالینی درس اخلاق حرفه ای بهره جست (Jalili F , 2020).

هوشمند و لعلی در سال ۲۰۲۲ در مطالعه ای با عنوان روش های تدریس اخلاق حرفه ای در ایران : یک مطالعه مروری ، به تحلیل روش های آموزش اخلاق حرفه ای در رشته های پزشکی و پیراپزشکی پرداختند . نتایج این تحقیق نشان داد اگرچه روش های تدریس اخلاق حرفه ای محدود است ، اما عمده ترین روش ها شامل سخنرانی ، بازخوانی روایی ، مبتنی بر مورد ، جستجوگری به شیوه ی محاکم قضایی ، ایفای نقش یا نمایش و تحلیل عملکرد و بود که سخنرانی رواج بیشتر و تاثیر کمتر داشت و استفاده از روش های نوین و خلاقانه در آموزش اخلاق توصیه شده بود (Hoshmand M & Lali M , 2022).

نمدی و همکاران ۲۰۱۸ در پژوهشی با هدف تعیین تاثیر آموزش اخلاق به روش مبتنی بر مورد بر حساسیت اخلاقی دانشجویان پرستاری و مقایسه آن با روش سخنرانی گزارش کردند که قبل از مداخله تفاوت آماری معنی داری بین دو گروه وجود نداشت ، اما پس از مداخله میانگین نمرات حساسیت اخلاقی در گروه مبتنی بر مورد در مقایسه با گروه سخنرانی به طور معنی داری افزایش یافته بود . در نتیجه روش مبتنی بر مورد نسبت به روش سخنرانی سنتی ، در ارتقای حساسیت اخلاقی دانشجویان پرستاری موثرتر می باشد . این محققین پیشنهاد می کنند از این روش در آموزش اخلاق استفاده شود ، چرا که دانشجو نقش فعالی در فرایند یادگیری بر عهده دارد و اطلاعات ماندگار بوده و مهارت تصمیم گیری و بهبود کیفیت مراقبت را

به همراه دارد. (Namadi F et al , 2018)

بحث و نتیجه گیری :

اگرچه راهبردهای مختلف آموزش اخلاق پرستاری می تواند منجر به تاثیرات مثبت شود ، ولی در حال حاضر این آموزش ها کفایت لازم را نداشته و پرستاران در زمان شروع به کار در زمینه ی صلاحیت هایشان در موضوع اخلاق احساس توانمندی نمی کنند و بیان می کنند که در آموزش اخلاق در دوران تحصیل روش ها و راهبردهای پذیرفته شده ای وجود ندارد . بنابراین تحول محیط های آموزشی و مراقبتی بر اساس ارزش های اخلاقی و حرفه ای پرستاری امری ضروری است و دانشجویان پرستاری به نوعی از آموزش در ساختار برنامه ی درسی نیاز دارند که آنها را در فهم و کاربرد مسائل اخلاقی در بالین توانمند سازد و این آموزش باید واقع بینانه باشد ، زیرا در امر مراقبت از بیمار نیاز به توانایی های اخلاقی برای تصمیم گیری ضروری است . اکتفا به روش های تدریس سنتی ، منجر به عدم کفایت تصمیم گیری های اخلاقی در موقعیت های بالینی شده است . لذا توجه به طرح درس اساتید از نظر روش تدریس این درس بسیار با اهمیت است.

منابع :

- Asadian S & Rahimzadeh V . Reflecting professional ethics in the nursing curriculum. Quarterly Journal of Ethics in Science and Technology.2019.13(4).30-37
- Auvinen J, Suominen T, Leino-Kilpi H, Helkama K. The development of moral judgment during nursing education in Finland. Nurse Education Today. 2004; 24(7):538-46.
- Borhani F Abbaszadeh A Kohan M et al (2010). [Comparison of the moral reasoning ability of nurses and nursing students at Kerman University of Medical Sciences in dealing with ethical problems]. Journal of Medical Ethics and History. 4 (1) 74-76. (Persian)
- Borhani, F. Designing a model for promoting the professional ethics of nursing students in care. Specialized doctorate course, Tarbiat Modares University, Tehran;1389. [persian]
- Chinn PL Kramer MK (1999). Theory and Nursing: Integrated Knowledge Development. St. Louis: Mosby.
- Clark, D. K. Professional values: A study of education and experience in nursing students and nurses, for the degree doctor of Philosophy, Capella University, Minneapolis, Minnesota. (2009)
- Dibaiei A, Saadati N, Ghadakzadeh S. Evaluation of student and graduate's opinions on the medical ethics course in the medical school curriculum, Ahwaz Jondishapour University of Medical Sciences, 2006-2007. Med Ethics J. 2009; 3(7): 111-139. [Persian]
- Dinç L. Implementation and Evaluation of a Nursing Ethics Course at Turkish Doctoral Nursing Programs. Journal of Academic Ethics. 2015; 13(4):375-87.-Fry S (1989). Towards a theory of nursing ethics. ANS Advances in Nursing Sciences. 11 (4) 9-22.
- Fry S (1989). Towards a theory of nursing ethics. ANS Advances in Nursing Sciences. 11 (4) 9-22.
- Jalili F, Saeidnejad Z, Aghajani M. Effects of spirituality training on the moral sensitivity of nursing students: A clinical randomized controlled trial. Clinical Ethics. 2020;15(1):1-0. <https://doi.org/10.1177/1477750919898346>
- Hoshmand M &Lali M . Methods of teaching professional ethics in Iran: a review study. Journal of Medical Ethics. 2022. 15(46).1-9
- Kim Y-S, Park J-W, Son Y-J, Han S-S. A longitudinal study on the development of moral judgement in Korean nursing students. Nursing Ethics. 2004; 11(3): 254-265.
- Kneebone R, Kidd J, Nestel D, Asvall S, Paraskeva P, Darzi A. An innovative model for teaching and learning clinical procedures. Medical education. 2002;36(7):628-34.
- Loike JD, Rush BS, Schweber A, Fischbach RL. Lessons learned from undergraduate students in designing a science-based course in bioethics. CBE-Life Sciences Education. 2013;12(4):701-10.
- Namadi F, Hemmati Maslampak M, Moradi Y, Ghasemzadeh N. The Effect of Professional Ethics Education Through Case-Based Method on Moral Sensitivity in Nursing Students: A Clinical Trial Study. Journal of Urmia Nursing And Midwifery Faculty. 2018; 16(107): 423-431. [Persian.]

-Nestel D, Tierney T. Role-play for medical students learning about communication: Guidelines for maximising benefits.

BMC Medical Education. 2007;7(1):1.

-Robb A, Etchells E, Cusimano MD, Cohen R, Singer PA, McKneally M. A randomized trial of teaching bioethics to surgical residents. The American journal of surgery. 2005;189(4):453-7.

-Sanjari M. (2012). the code of nursing ethics in Iran. Ethics and History of Medicine; 5 (1):17-28. (In Persian.)

-Schroter K (2002). Ethic in preoperative practice- principles and application. AORN J. 75 (4) 818-24.

Schroeter K (2002). Ethics in preoperative practice- patient advocacy. AORN J. 75 (5) 941-4-.

-Serodio A, Kopelman BI, Bataglia PU. The promotion of medical students' moral development: a comparison between a traditional course on bioethics and a course complemented with the Konstanz method of dilemma discussion. International Journal of Ethics Education. 2016;1(1):81-9.

-Ulrich CM, Taylor C, Soeken K, O'Donnell P, Farrar A, Danis M, et al. Everyday ethics: ethical issues and stress in nursing practice. Journal of Advanced Nursing. 2010; 66(11):2510-9.

Investigating the adequacy of nursing professional ethics training in Iran during education

Mahsa sharifi nodehi

Department of Nursing, Semnan branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran

Parnian Zarvani

Student of Nursing Department, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran

Samane Sadat Rokni

Student of Nursing Department, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran

Abstract

Introduction: This article examines ethics education in undergraduate and postgraduate programs in order to best prepare nursing students for ethical issues and professional ethics units, focusing on different approaches and teaching methods. The objective of this article is to investigate the effectiveness of ethics education on the knowledge and ethical reasoning of nursing students.

Materials and methods: This article is conducted as a systematic review. Approximately 150 articles from 1989 to 2022 were selected from various databases such as Magiran, Sid, Science Direct, Google Scholar, PubMed, and Scopus using keywords such as "ethics education," "professional ethics," "nursing," and "academic education." Inclusion criteria encompassed all articles published in English or Persian that addressed the topic of ethics education for nursing students.

Findings: In this article, 26 relevant articles on academic ethics education in nursing were examined. Most studies indicate that traditional teaching methods, such as lectures, are not effective in teaching ethical challenges in clinical settings. Other methods, such as role-playing, judicial inquiry, and clinical scenarios, should be incorporated into nursing curriculum.

Conclusion: Relying solely on traditional teaching methods leads to insufficient ethical decision-making in clinical situations. Therefore, the course design regarding ethics teaching methods is highly important for instructors in this academic discipline.

Keywords:

Ethics education, professional ethics, nursing, academic education